

แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

Guidelines for Developing Digital Organization of School Under

Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 5

สิทธิศักดิ์ จิตรเขม่น¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ บางวิเศษ² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์นาภรณ์ นันท์³

Sittisak Jitkamen¹ Asst. Prof. Dr.Suchat Bangwiset² Asst. Prof. Dr.Sakdinaporn Nantee³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา 2) หาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา 3) ประเมินแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษามีการดำเนินการวิจัย 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครู รวมทั้งสิ้น 770 คน จาก 154 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ระยะที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาพหุกรณีมีกลุ่มเป้าหมายจำนวน 3 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และขั้นตอนที่ 2 เป็นการยกวางแผนทาง และระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา ใช้การประชุมอภิปรายแบบพหุลักษณะเพื่อหาฉันทมติ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบสอบถามปลายปิดชนิดมาตราส่วนประมาณค่า สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา 3 อันดับแรก คือ 1) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ด้านกระบวนการจัดการ 3) ด้านผู้ปฏิบัติงาน
2. แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษามี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ชื่อแนวทาง 2) หลักการของแนวทาง 3) วัตถุประสงค์ของแนวทาง 4) องค์ประกอบของแนวทาง องค์ประกอบของแนวทางมี 5 ด้าน คือ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านผู้ปฏิบัติงาน ด้านกระบวนการจัดการ และด้านความรู้ และทักษะดิจิทัล 5) วิธีการดำเนินการประกอบด้วย 15 ประเด็น 60 ระบบ/กลไกปฏิบัติ 38 กิจกรรม และ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา องค์กรดิจิทัล สถานศึกษา

¹หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

¹Master of Education Program in Educational Administration, Loei Rajabhat University

^{2,3}อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต และหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

^{2,3}Lecturer Master of Education Program And Doctor of Education Program in Educational Administration Loei Rajabhat University

ผู้ติดต่อ, อีเมลล์: สิทธิศักดิ์ จิตรเขม่น, s.sittisak18@gmail.com

รับเมื่อ 4 มกราคม 2567 แก้ไข 2 กุมภาพันธ์ 2567 ตอรับ 3 กุมภาพันธ์ 2567

3. การประเมินแนวทางในภาพรวมมีระดับความสำคัญมากที่สุด พิจารณารายประเด็น 3 อันดับแรกที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ 1) ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 2) สถานศึกษามีการประเมินผลและปรับปรุงการดำเนินงานในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ และ 3) สถานศึกษามีกระบวนการจัดการด้านการปรับเปลี่ยนสู่ยุคดิจิทัลที่ดีและมีคุณภาพ ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านกระบวนการจัดการและด้านผู้ปฏิบัติงานตามลำดับ

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) Study the current situation, desired conditions, and necessary requirements for becoming a digital organization. 2) To study the guidelines for digital organization. 3) To assess the guidelines for digital organization in educational institutions. The research consists of three phases: Phase 1: Studying the current situation, desired conditions, and necessary requirements for the development of digital organizations in educational institutions. The sample for this phase includes school administrators and teachers, totaling 770 individuals from 154 schools. The research method used is a survey. Phase 2: Analyzing data to develop strategies for the digital transformation of educational institutions. This phase involves two steps. Step 1 involves a multiple – case study with three target schools, using semi-structured interviews. Step 2 involves formulating the strategies. Phase 3: Evaluating the strategies using a group discussion approach to determine consensus. The target group for this phase includes nine experts, and the research methods used are group discussions and surveys.

The research findings are as follows:

1. The current situation and desired conditions for becoming a digital organization are at a high level. The top three areas in terms of necessary requirements for digital transformation are 1) information technology, 2) process management, and 3) human resources.

2. The strategies for the digital transformation of educational institutions consist of five components: 1) the strategy name, 2) the principles of the strategy, 3) the objectives of the strategy, 4) the components of the strategy, and 5) the implementation methods, including 15 issues, 60 systems/mechanisms, 38 activities, and 5 success criteria.

3. The overall evaluation of the strategies places the highest importance on three key aspects: 1) teachers and staff in schools collaborating and assisting each other, 2) schools assessing and improving their operations for efficiency, and 3) schools having processes in place for transitioning to a quality and digital era. The evaluation also considers suitability, feasibility, and overall benefits, with a strong focus on the areas of digital skills and competencies, information technology, organizational culture, process management, and staff engagement.

Keywords: Development Guidelines, Digital Organization, Educational Institution.

กฤตกรรม

ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลแบบก้าวกระโดดและการเปลี่ยนแปลงของโลกและประเทศไทยในการเปลี่ยนผ่านช่วงศตวรรษที่ 20 สู่ศตวรรษที่ 21 ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาของประเทศในทุกด้าน ซึ่งรัฐต้องดำเนินการให้ทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับ มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่นและภาคเอกชนในการจัดการศึกษา มีการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการศึกษาตามความถนัดของผู้เรียนและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ โดยดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560, เล่มที่ 134 หน้า 13 – 18) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ที่อาศัยหลักการและแนวคิด 4 ประการ คือ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างความสามารถเน้นการพัฒนา 3 ระดับ คือ การพร้อมรับการปรับตัว และการเปลี่ยนแปลงเพื่อพร้อมเติบโตอย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีสมัยใหม่และความคิดสร้างสรรค์ (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566 – 2570, 2565, ปฐมบท) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ที่ให้คนไทยทุกคนเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษา พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาและกำลังคนใหม่ประสิทธิภาพ มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579, 2560, หน้า 1 – 15)

กระทรวงศึกษาธิการได้เพิ่มโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาและเรียนรู้อย่างเท่าเทียมเสมอภาคเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานเท่าเทียมกัน ส่งเสริมการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีคุณภาพเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต (นโยบายนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565, หน้า 1 – 5) สอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีแผนการพัฒนาศึกษาที่เน้นคุณภาพตามมาตรฐาน เพื่อให้ผู้เรียนทุกระดับมีทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และสามารถเข้าถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต ครูมีการพัฒนาทักษะและศักยภาพในการสอนตรงกับความต้องการของประเทศ อีกทั้งมีการปรับปรุงระบบการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบทและแนวโน้มของสังคมและการพัฒนาของประเทศ นอกจากนี้ยังเสริมสร้างความพร้อมของครูในการสอนและทักษะที่จำเป็น (แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ สพป.ขอนแก่น เขต 5, 2565, หน้า 42 – 55)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา เพราะเห็นว่าจะสามารถแก้จุดอ่อนและข้อจำกัดที่มีอยู่ ถือว่ามีความสำคัญต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายวางแผนพัฒนาสถานศึกษาของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

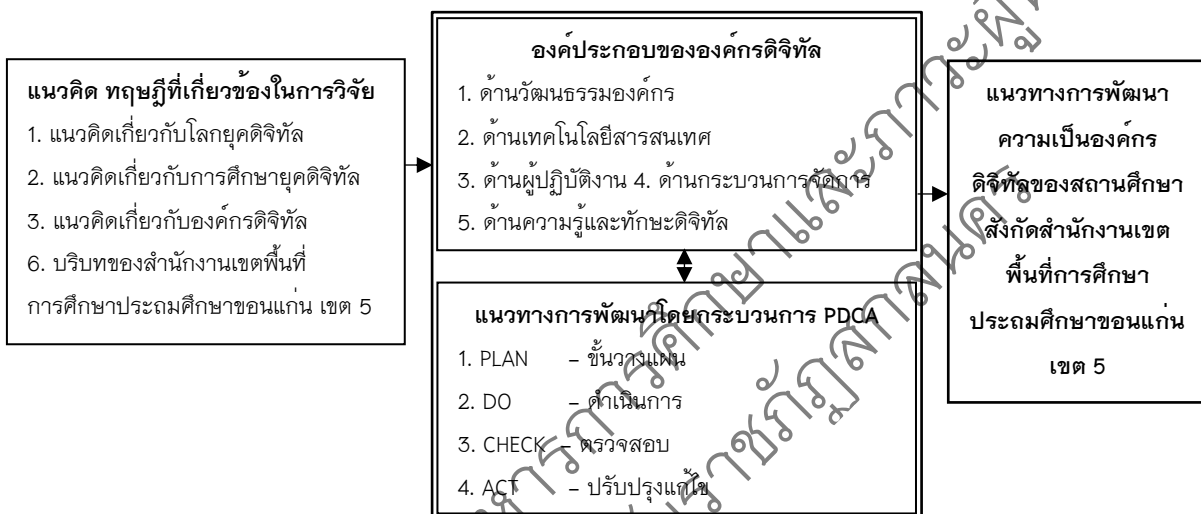
คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 อยู่ในระดับใด
2. แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีอะไรบ้าง
3. การประเมินแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ที่มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
2. เพื่อศึกษาแนวทางความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5
3. เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 256 คน ครู 2,824 คน รวม 3,080 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีการศึกษา 2565
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 154 โรงเรียนประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน และครูโรงเรียนละ 4 คน รวม 770 คนโดยการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกน (R.V.krejcie & D.W.Morgan, 1986) และการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ โดยตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับนิยามศัพท์เฉพาะหรือเนื้อหาเท่ากับ 0.97 – 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่อยู่ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประเมินศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำนวน 30 คน ใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษาทางไปรษณีย์และ e-mail เสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 770 คน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัล โดยแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าดัชนีลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัล ประกอบด้วย 1) การศึกษาพหุกรณี (Multi - Case Study) โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 2) การร่างแนวทาง (Drafting) โดยคัดเลือกจากค่าความต้องการจำเป็น 5 อันดับแรก สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

3. การประเมินแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัล ประกอบด้วย 1) การประชุมอภิปรายแบบพหุลักษณะเพื่อหาฉันทมติ ใช้แบบประเมินร่างแนวทางโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน และ 2) การประเมินความเป็นประโยชน์ ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัล ใช้แบบประเมินแนวทางอิงผู้เชี่ยวชาญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ตาราง 1 สรุปค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 จำแนกเป็นรายด้าน

องค์ประกอบ	สภาพปัจจุบัน		แปลผล	สภาพที่พึงประสงค์		แปลผล	ความต้องการจำเป็น	
	(D)			(I)			($PNI_{Modified}$)	
	\bar{X}	S.D.		\bar{X}	S.D.		(I-D) / D	ลำดับที่
1.ด้านวัฒนธรรมองค์กร	3.89	0.59	มาก	4.26	0.64	มาก	0.09	5
2.ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ	3.70	0.72	มาก	4.35	0.57	มาก	0.18	1
3. ด้านผู้ปฏิบัติงาน	3.93	0.57	มาก	4.37	0.58	มาก	0.11	3
4. ด้านกระบวนการจัดการ	3.71	0.81	มาก	4.25	0.75	มาก	0.15	2
5. ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล	3.89	0.57	มาก	4.29	0.71	มาก	0.10	4
รวม	3.82	0.65	มาก	4.30	0.65	มาก	0.12	

1. จากตาราง 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานตามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นในการเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า

สภาพปัจจุบันในการเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์ในการเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านกระบวนการจัดการ ด้านผู้ปฏิบัติงาน ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล และด้านวัฒนธรรมองค์กร

2. แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่

(1) ชื่อแนวทาง (2) หลักการของแนวทาง (3) วัตถุประสงค์ของแนวทาง (4) องค์ประกอบของแนวทาง องค์ประกอบของแนวทางมี 5 ด้าน คือ (1) วัฒนธรรมองค์กร (2) เทคโนโลยีสารสนเทศ (3) ผู้ปฏิบัติงาน (4) กระบวนการจัดการ (5) ความรู้และทักษะดิจิทัล 5) วิธีการดำเนินการประกอบด้วย 15 ประเด็น 60 ระบบ/กลไกปฏิบัติ 38 กิจกรรม และ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ โดยการวิจัยในครั้งนี้ทำให้เกิดองค์ความรู้ คือ แนวทางและคู่มือการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 สามารถนำไปสู่การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้

3. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา ภาพรวมมีระดับความสำคัญมากที่สุด เมื่อพิจารณาเรียงลำดับค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1) ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 2) สถานศึกษามีการประเมินผลและปรับปรุงงานในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้งานมีประสิทธิภาพ 3) สถานศึกษามีกระบวนการจัดการด้านการปรับเปลี่ยนสู่ยุคดิจิทัลที่ดีและมีคุณภาพ ผลการประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านกระบวนการจัดการ และด้านผู้ปฏิบัติงาน ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันในการเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1) ด้านผู้ปฏิบัติงาน 2) ด้านวัฒนธรรมองค์กร และ 3) ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 เล็งเห็นถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหา และร่วมกันพัฒนาในเรื่องเทคโนโลยีดิจิทัล โดยนำเอานโยบายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 มาปรับใช้ มีการจัดทำแผนการดำเนินงาน และติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee (2008, pp. 62 – 66) ที่ศึกษาเรื่องทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารโรงเรียนที่มีศักยภาพ พบว่าทักษะภาวะผู้นำโรงเรียนที่ส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นในการปฏิบัติงานร่วมกันให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่ ทักษะการสร้างทีมงาน (team building skill) ทักษะด้านความร่วมมือ (Collaboration skill) ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ และสร้างสรรค์ (Critical thinking and creativity skill) ทักษะด้านการแก้ปัญหา (problem solving skill) ทักษะด้านการสื่อสาร (Communication skill) และทักษะด้านนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้ (Learning innovation skill)

2. สภาพที่พึงประสงค์ในการเป็นองค์กรดิจิทัลของ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก คือ 1) ด้านผู้ปฏิบัติงาน 2) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 3) ด้านความรู้

และทักษะดิจิทัล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านกระบวนการจัดการ ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาควรให้ความสำคัญการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ จันทรจิรา เพลาราช (2564, หน้า 4 – 14) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยแห่งความสำเร็จในการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล พบว่าผู้ปฏิบัติงานเป็นปัจจัยสำคัญต่อการปรับเปลี่ยนสู่ดิจิทัล โดยผู้ปฏิบัติงานในองค์กรจะต้องมีความรู้ มีทักษะและความเข้าใจที่สามารถปฏิบัติงานได้ในสภาวะแวดล้อมดิจิทัล ความสามารถในการประยุกต์เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้อย่างหลากหลาย เหมาะสม และมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับ Rouse (2011, pp. 25 – 50) ที่กล่าวว่าองค์กรดิจิทัล คือองค์กรที่มีการพัฒนากลยุทธ์และปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงานขององค์กรได้อย่างรวดเร็ว ต่อเนื่อง ด้วยการนำเทคโนโลยีและอุปกรณ์ดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ ในทุกกระบวนการทั้งภายในและภายนอก มีการปรับโครงสร้างพื้นฐานองค์กร ปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงาน กระบวนการคิดของผู้ปฏิบัติงาน รูปแบบแข่งขัน การใช้ประโยชน์จากการวิเคราะห์ข้อมูล นำไปสู่ประสิทธิภาพการทำงานและสร้างประสบการณ์ที่ดีซึ่งองค์กรดิจิทัลนั้นไม่ได้เป็นเพียงแค่การจัดหาอุปกรณ์หรือเทคโนโลยีที่ทันสมัยเท่านั้น

3. ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นในการเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยคือ 1) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 2) ด้านกระบวนการจัดการ 3) ด้านผู้ปฏิบัติงาน 4) ด้านความรู้และทักษะ 5) ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านแรกที่ได้รับการแก้ไข คือด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สอดคล้องกับบทความของ จีระนันท์ มูลมาตร และคณะ (2564, บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาเรื่องการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ทราวนพอร์เมชั่น ได้กล่าวว่า ปัจจุบันโลกถูกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีในยุคที่เรียกว่า ดิจิทัล ทราวนพอร์เมชั่น กิจกรรมต่าง ๆ ถูกดำเนินไปภายใต้เทคโนโลยีดิจิทัล มีบทบาทในการบริหารจัดการทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษาที่มีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีในการปฏิรูประบบการบริหารสถานศึกษา ให้พร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อยกระดับความสามารถในการจัดการศึกษาและส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องจะทำให้การเปลี่ยนแปลงบรรลุผล และจันทรจิรา เพลาราช (2564, หน้า 4 – 14) ที่ได้กล่าวว่า การที่องค์กรสามารถทำความเข้าใจในความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล รวมถึงการพัฒนาความสามารถของระบบสารสนเทศขององค์กรและนำมาประยุกต์ใช้งานในทุกภาคส่วนของบริษัท จะส่งผลดีต่อการปรับเปลี่ยนไปสู่องค์กรดิจิทัลได้ นอกจากนี้จะมีการจัดหาเทคโนโลยีและอุปกรณ์ดิจิทัลเข้ามาในองค์กร ความน่าเชื่อถือของเทคโนโลยีก็เป็นสิ่งสำคัญที่ผู้นำด้านการปรับเปลี่ยนสู่ดิจิทัลขององค์กรจะต้องใส่ใจ โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและความไม่แน่นอนของเครือข่ายมีถืออาจเป็นอุปสรรคที่สำคัญ ต่อการปรับเปลี่ยนสู่ดิจิทัลได้ นอกจากนี้ การเตรียมพร้อมทั้งผู้ปฏิบัติงาน ทักษะการใช้เทคโนโลยี การปฏิบัติงานรูปแบบใหม่และจำเป็นต้องเลือกใช้ที่เหมาะสม เพื่อช่วยให้การปรับเปลี่ยนสู่ดิจิทัลประสบความสำเร็จ

4. แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ชื่อแนวทาง 2) หลักการของแนวทาง 3) วัตถุประสงค์ของแนวทาง 4) องค์ประกอบของแนวทาง โดยองค์ประกอบของแนวทางมี 5 ด้าน ดังนี้ 4.1) วัฒนธรรมองค์กร 4.2) เทคโนโลยีสารสนเทศ 4.3) ผู้ปฏิบัติงาน 4.4) กระบวนการจัดการและ 4.5) ความรู้และทักษะดิจิทัล 5) วิธีการดำเนินการ ประกอบด้วย 15 ประเด็น 38 กิจกรรม 60 ระบบ/กลไกปฏิบัติ และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของจันทรจิรา เพลาราช (2564, บทคัดย่อ) กล่าวว่า องค์กรดิจิทัล ประกอบด้วย 6 ปัจจัย ดังนี้ ปัจจัยที่ 1 วัฒนธรรมองค์กร

ปัจจัยที่ 2 กลยุทธ์ดิจิทัล ปัจจัยที่ 3 เทคโนโลยี (Technology) ปัจจัยที่ 4 ผู้นำองค์กร (Organization leader) ปัจจัยที่ 5 ผู้ปฏิบัติงาน (Employees) ปัจจัยที่ 6 กระบวนการจัดการ (Management process)

5. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา ในภาพรวมมีระดับความสำคัญคือ สำคัญมากที่สุด เมื่อพิจารณารายประเด็น ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ 1) ครูและบุคลากรในสถานศึกษามีการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันและ 2) สถานศึกษามีการประเมินผลและปรับปรุงงานในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้งานมี และ 3) สถานศึกษามีกระบวนการจัดการด้านการปรับเปลี่ยนสู่ยุคดิจิทัลที่ดีและมีคุณภาพ ทั้งหมดมีระดับความสำคัญคือ สำคัญมากที่สุด ผลการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยคือ ด้านความรู้และทักษะดิจิทัล ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านกระบวนการจัดการ และด้านผู้ปฏิบัติงาน ตามลำดับ เนื่องมาจากแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัล ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นผ่านกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ที่เอกสารเชิงวิชาการ การศึกษาเชิงสำรวจ การศึกษาพหุกรณี (Multi – case Study) การประชุมอภิปรายแบบพหุลักษณะเพื่อหาฉันทมติ (Multi Attribute Consensus Reaching: MACR) ซึ่งกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล และการประเมินผลทั้งหมดได้มาจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถ และประสบการณ์เกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือและแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัล ที่มีความเหมาะสม ความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านวัฒนธรรมองค์กร การดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันของครูและบุคลากรในสถานศึกษา มีระดับความสำคัญมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความคาดหวังให้มีการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลให้มีคุณภาพ จึงควรให้ความสำคัญ เตรียมการวางแผน กำหนดเป้าหมาย กิจกรรมหรือโครงการเพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างวัฒนธรรมในการดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

1.2 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การจัดหาทรัพยากรเทคโนโลยีที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพ และเพียงพอต่อความต้องการของครูและบุคลากรในสถานศึกษา มีระดับความสำคัญมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัล สถานศึกษาจำเป็นต้องมีทรัพยากรทางด้านเทคโนโลยีที่เพียงพอต่อความต้องการ ทันยุคทันสมัย จึงต้องดำเนินการเพื่อจัดหาทรัพยากรเทคโนโลยีที่ทันสมัยมีประสิทธิภาพให้เพียงพอต่อความต้องการ เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัล

1.3 ด้านผู้ปฏิบัติงาน เพื่อให้ครูและบุคลากรสามารถนำความรู้และทักษะมาใช้ในการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการวางแผน กำหนดเป้าหมายเพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้มีการพัฒนาความรู้และทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลของครูและบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อนำมาสู่การพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัล

1.4 ด้านกระบวนการจัดการ สถานศึกษาจำเป็นต้องมีการประเมินผลและปรับปรุงงานในการดำเนินกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงมีกระบวนการจัดการด้านการปรับเปลี่ยนสู่ยุคดิจิทัลที่เป็นระบบ มีการออกคำสั่งมอบหมายงานที่ชัดเจนเพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัย ครั้งต่อไป

2.1 จากการศึกษา พบว่า ด้านวัฒนธรรมองค์กร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จึงเป็นด้านที่น่าสนใจในการศึกษาพัฒนา และทำวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อหาแนวทางหรือรูปแบบในการพัฒนาอันจะนำมาสู่ความเป็นองค์กรดิจิทัลที่มี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาเชิงสำรวจโดยนำแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรดิจิทัลของสถานศึกษา ไปทดลอง ใช้ในสถานการณ์จริง และนำมาประเมินเพื่อพัฒนาปรับปรุงแนวทางให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการวิจัยเพื่อต่อยอดองค์ความรู้ในครั้งต่อไปเพื่อขยายผลการศึกษาให้ครอบคลุมผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในวงกว้างมากยิ่งขึ้น เช่น ผู้ปกครอง องค์กรภายนอก หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นองค์กร ดิจิทัลของสถานศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา รวมถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และประสิทธิภาพ ในการทำงานของบุคลากร

เอกสารอ้างอิง

- กัญญารัตน์ สุขแสน. (2563). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียนในศรีอโศกนิคม คณะเซนต์คาเบรียลแห่งประเทศไทย. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- จันทร์จิรา เหลลราช. (2563). การปรับเปลี่ยนสู่ดิจิทัลและผลกระทบต่องค์กร. *วารสารมนุษยศาสตร์สาร*, 22(1), 227 – 238. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- _____. (2564). ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการปรับเปลี่ยนสู่ดิจิทัล. *วารสารสารสนเทศศาสตร์*, 39(4), มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- จีระนันท์ มูลมาตร และคณะ. (2564). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ทรรศนฟอร์เมชั่น. *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย*, 17(2),
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. (2564). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565*. สืบค้นเมื่อ 5 ก.ค. 2565 จาก <https://sites.google.com/view/kkn5plan/9>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570)*. https://www.nesdc.go.th/article_attach/article_file_20230307173518.pdf.
- Krejcie, V. and Morgan, W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607 – 610.
- Lee, D. M. (2008). *Essential Skills for Potential School Administrators: A Case Study of One Saskatchewan Urban School Division*. University of Saskatchewan: Saskatoon.
- Rouse, M. (2011). Virtual Learning Environment (VLE) or Managed Learning Environment(MLE). Retrieved September 21, 2015, from <http://whatis.techtarget.com/definition/virtual-learning-environment-VLE-or-managed-learning-environmentMLE>.